

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**XII Міжнародної конференції молодих вчених
«МОЛОДЬ ТА ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ»**

17 травня 2019 р.

Київ, Україна

Теорія і практика спорту для всіх

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТАТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Дедух М. О.

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Вступ. На сьогоднішні дослідження гендерних особливостей учнівської молоді є одним з актуальних питань. Гендер (англ. gender – стать, з лат. genus – рід) – психосоціальні, соціокультурні ролі чоловіка і жінки як особистостей, а також психо-біологічні особливості, на які впливає біологічна стать [1, 2]. Гендер визначають як соціальну стать людини.

Гендерна проблематика у сфері фізичної культури і спорту не надто поширена. Оскільки практично немає згадок про неї в нових програмах і підручниках для середньої та вищої професійної освіти, рідко зустрічаються спеціальні курси в школах і університетах [3, 4]. Однак, питання гендерних відмінностей постають не лише з точки зору фізіологічних відмінностей між чоловічою та жіночою статтю, а й на рівні психологічних особливостей формування характеру та відповідних поведінкових реакцій на оточуюче середовище.

Мета дослідження – визначити психологічну стать учнівської молоді.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, опитувальник Сандри Бем, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Інтеграція у європейське співтовариство потребує істотної перебудови усіх соціальних інституцій та процесів на нових демократичних принципах, вільних від будь-якої форми дискримінації, зокрема й за ознакою гендеру. Актуальність підкреслюється реалізацією Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір - 2021», метою якої є забезпечення комплексного впровадження принципів гендерної рівності у сфері освіти та визначення шляхів гендерного підходу в зазначеній сфері відповідно до світових демократичних засад. Стратегія удосконалення освіти в контексті гендерного виміру передбачає визначення ряду базових принципів, які слугують дороговказами для докладання педагогічних зусиль під час практичного застосування гендерного підходу у сфері освітньої та виховної роботи серед дітей, юнацтва і молоді.

Для визначення гендерного типу випробовуваних було проведено стандартизоване тестування за методикою С. Бем «Маскуліність-фемінність». Основний індекс IS визначали за відповідною формулою. Величина індексу IS в межах від -1 до +1 свідчить про андрогінність, менше -1 ($IS < -1$) - про маскуліність, більше +1 ($IS > +1$) - про фемінність [1].

Аналізуючи отримані дані, що стосуються визначення психологічного типу дівчат (табл.1), встановлено, що респондентам властиві прояви фемінності (показник спадає до 11-го класу (з 84 % до 56%), залишається сталою у студентів педагогічного коледжу (64%) та зростає у дівчат, які навчаються у спортивному коледжі (з 48 % до 84 %).

Таблиця 1

Психологічний тип дівчат за тестом С. Бем

Психологічний тип	Респонденти											
	10-го клас (n=25)		11-го клас (n=25)		I курс пед. коледж (n=25)		II курс пед. коледж (n=25)		I курс спортсмени (n=25)		II курс спортсмени (n=25)	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Фемінність	21	84	14	56	16	64	16	64	12	48	21	84
Маскуліність	3	12	10	40	8	32	8	32	12	48	3	12
Андрогінність	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4

Маскуліний тип у всіх дівчат знаходяться приблизно на однаковому рівні: до 11-го класу зростає (з 12 до 40 %), залишається сталим у студентів педагогічного коледжу (32%), а у спортсменок навпаки до II курсу зменшується (з 48 до 12 %).

Андрогінний тип характеризує сталу частину учасників опитування – 4%. Зазначимо, що найбільш характерними якостями респонденти відмітили: жіночність, вміння співчувати, життєрадісність, здатність допомагати, совісність, вміння дружити, щирість; найменш – марнославство, мала результативність, владність, інфантильність та ласість на лестоці.

Проведене дослідження серед юнаків (табл. 2) свідчить, що, незалежно від навчального закладу, кількість маскулітних юнаків знаходиться майже на однаковому рівні. Однак, серед спортсменів їх більше, даний показник є найвищим у студентів I курсу – 80 % та II курсу 92 %. Фемінітних ознак найбільше у студентів коледжу зв'язку 32-44 %, у школярів 12-16 %, та найменший показник у спортсменів 4-12%.

Таблиця 2

Психологічний тип юнаків за тестом С. Бем

Психологічний тип	Респонденти											
	10-го клас (n=25)		11-го клас (n=25)		I курс коледж зв'язку (n=25)		II курс коледж зв'язку (n=25)		I курс спортсмени (n=25)		II курс спортсмени (n=25)	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Фемінітність	3	12	4	16	11	44	8	32	3	12	1	4
Маскулітність	20	80	18	72	13	52	17	68	20	80	23	92
Андрогінність	2	8	3	12	1	4	-	0	2	8	1	4

Висновки. Проведене дослідження свідчить, що існують відмінності у проявах психологічного типу учнівської молоді, яка займається і не займається спортом, це може бути пов'язано з особливостями спортивної діяльності та видом спорту, яким займаються респонденти.

Дані представлені в роботі, є підставою для більш ґрунтовних досліджень у сфері фізичного виховання, а саме вивчення психологічних особливостей учнівської молоді для впровадження навчальних та виховних процесів фізичного виховання. Подальші наукові дослідження будуть присвячені вивченню інтересів та мотивів відповідно до психологічного типу учнівської молоді.

Література:

1. Бем С. Линзы гендера: Трансформация взгляда на проблему первенства полов / С. Бем. – М., 2004. – 336 с.
2. Ильин Е. П. Дифференциальная психология мужчины и женщин / Е. П. Ильин. – Питер; СПб, 2007.
3. Круцевич Т. Ю. Особливості впливу психологічних характеристик юнаків і дівчат різних вікових груп на формування потреби у досягненні успіху / Т. Ю. Круцевич, О. Ю. Марченко // Слобожан. наук. спорт. вісн. – 2018 – 4(66). – с. 25-31.
4. Фащук О. В. Гендерні особливості фізичного виховання підлітків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / О. В. Фащук. - Івано-Франківськ, 2011. – 24 с.